

Position paper

Van:	PWRI, Wim Hoek
Aan:	Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Eerste Kamer
Cc:	
Datum:	13 maart 2025

Onderwerp:	Bedrag ineens
Bijlage(n):	-

Inleiding

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) van de Eerste Kamer organiseert op 18 maart 2025 een deskundigenbijeenkomst over het wetsvoorstel Wet herziening bedrag ineens (36154) dat op dit moment bij de Eerste Kamer in behandeling is. Aan PWRI is als deskundige op een viertal punten input gevraagd, namelijk:

1. Heldere en toegankelijke inrichting;
2. Ondersteuningstool;
3. Kwalitatieve keuzebegeleiding;
4. Samenloop communicatie en techniek bij de invoering.

PWRI begrijpt dat de optie om een bedrag ineens te kunnen opnemen voor een deel van de mensen die met pensioen gaan in Nederland een interessante kan zijn. Voor onze deelnemers zien wij dit niet als interessante optie. Voor hen willen wij een beschermende pensioengids zijn. PWRI spreekt de wens uit dat alsnog wordt geregeld dat een pensioenuitvoerder de afweging om het bedrag ineens in de pensioenregeling op te nemen (samen met de sociale partners) zelfstandig kan maken. En op zijn minst meer ruimte krijgt van de wetgever en de toezichthouder om de deelnemers passend te begeleiden.

Om dat perspectief vanuit onze deelnemers beter te kunnen begrijpen geven wij allereerst (globaal) inzicht in de kenmerken van onze deelnemers, ook in relatie met het bedrag ineens. Daarna geven wij onze input puntsgewijs.

Kenmerken PWRI-deelnemers

PWRI is het pensioenfonds voor werknemers in de sociale werkvoorziening en werknemers die onder de cao Aan de slag vallen. De groep PWRI deelnemers bestaat uit afgerond 75 duizend actieve deelnemers, 50 duizend voormalige deelnemers en 60 duizend gepensioneerden.

De PWRI deelnemers vormen een bijzondere groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zij hebben een laag pensioenbewustzijn. Het kennisniveau, de financiële geletterdheid en het taalbegrip van de groep is relatief laag. Werk vormt een belangrijke sociale component in hun leven. Het salaris dat zij ontvangen en het feit dat zij pensioen opbouwen is voor hen een bevestiging dat zij volwaardig deelnemen aan onze samenleving. Met pensioen gaan op de AOW leeftijd is de norm. Met een gemiddeld jaarinkomen van ongeveer € 26.000,- vormt de AOW het grootste deel van het pensioen.

Het 'doenvermogen' van onze deelnemers is relatief laag. Inloggen met DigiD bijvoorbeeld is een uitdaging voor een groot deel van onze deelnemers. Zij steunen daarom op de structuur om hen heen. Deze steunstructuur bestaat uit hun werkgevers, maar ook uit hun partner, familie, vrienden, woonbegeleiders etc.. De pensioen kennis van de steunstructuur ligt hoger dan dat van de gemiddelde PWRI-deelnemer. Maar niet altijd is gezegd dat degene die steun biedt een volledig inzicht heeft in de persoonlijke en financiële situatie van de deelnemer.

Specifiek voor de deelnemer van PWRI in relatie met het bedrag ineens gelden de volgende aandachtspunten:

1. Deelnemers van PWRI hebben voor het overgrote deel een inkomen uit werk onder de toeslagengrens. Dat zal logischerwijs ook na pensionering het geval zijn. Een bedrag ineens zal voor de doelgroep van PWRI daarom niet de meest adequate keus zijn, immers zowel belastingtechnisch als door het mislopen van toeslagen en kortingen zal er van een ontvangen bedrag ineens niet veel overblijven en/of zal dit zonder goede uitleg en begeleiding leiden tot terugbetalen en/of lagere toeslagen over en in het jaar van uitkeren van het bedrag ineens.
2. Als de deelnemer dan al zou kiezen voor een bedrag ineens, dan is het bovendien van belang dat de deelnemer goed kan inschatten of het pensioen dat overblijft voldoende is om in het levensonderhoud te voorzien.
3. Deelnemers van PWRI hebben relatief vaak een schuldenproblematiek. Dat kan betekenen dat het bedrag ineens toekomt aan de schuldeiser, waarna vervolgens een lager pensioen resulteert.
4. Een trigger voor een deelnemer om te kiezen voor een bedrag ineens kan zijn dat de levensverwachting van de deelnemer laag is. Ook in die situatie echter zijn de aandachtspunten onder 1. en 2. nog steeds relevant.

Overigens gelden de hiervoor beschreven kenmerken niet alleen voor de deelnemers van PWRI. Er is een grote groep mensen in Nederland met vergelijkbare kenmerken. Voor hen is de impact van het bedrag ineens vergelijkbaar met die van de deelnemers van PWRI.

1. Is de communicatie over het bedrag ineens helder en toegankelijk in te richten, ongeacht het 'doenvermogen' van de deelnemer?

Op grond van de Wet Toekomst Pensioenen is PWRI verplicht om deelnemers voldoende te informeren over de keuze (en daarbij te wijzen op de risico's) en ze te begeleiden bij de keuze. Onze deelnemers moeten de uitkomsten van de verschillende keuzes (ook in combinatie) bij pensionering kunnen vergelijken. Deze begeleiding moet passen bij de specifieke kenmerken van onze deelnemers.

Het goed informeren van onze deelnemers over de pensioengevolgen van een keuze voor het bedrag ineens valt ook onder de zorgplicht van PWRI. Onze deelnemers dienen tijdig over deze nieuwe pensioenkeuze te worden geïnformeerd. En onze deelnemers moeten worden gewaarschuwd voor eventuele gevolgen van de keuze voor het bedrag ineens.

Goede begeleiding bij de keuze voor het bedrag ineens is hierbij wellicht nog belangrijker dan bij de andere mogelijke keuze-opties bij pensionering, omdat de gevolgen van deze keuze op een aantal gebieden (fiscaal, toeslagen) aanzienlijk kunnen zijn. Dit zal extra begeleiding vragen, met name bij het fysieke en digitale proces "met pensioen gaan".

Daarnaast dienen onze deelnemers die met pensioen gaan de keuze tijdig te kunnen simuleren/berekenen, teneinde een adequate en weloverwogen keuze te kunnen maken. Als die er is, gebeurt dit met de hulp van de steunstructuur.

Systeem- en procesmatig, vanuit de pensioensituatie geredeneerd, is deze begeleiding goed en tijdig in te richten.

Status PWRI

Onze deelnemers die met pensioen gaan moeten tijdig worden geïnformeerd en begeleid bij hun keuze voor een bedrag ineens. Bij een aanvraagtermijn van 9 maanden voor pensioendatum betekent dit (bij inwerkingtreding op 1 juli 2026) dat deelnemers vanaf 1 oktober 2025 deze keuze aangeboden moeten krijgen.

Indien de besluitvorming in de Eerste Kamer tijdig kan plaatsvinden, zal APG tijdig, dat wil zeggen 6 maanden voor inwerkingtreding per 1 juli 2026 de processen en begeleiding operationeel kunnen hebben. Dit betekent wel dat wij onze 'PensioenFlits', die wij normaalgesproken 9 maanden als start van het aanvraagproces voor de AOW-leeftijd verzenden, van de deelnemers die tussen 1 juli en 1 oktober 2026 deze leeftijd bereiken nu later zullen verzenden. Het aanvraagproces heeft dan voor deze specifieke groep een doorlooptijd tussen de 6 en 9 maanden.

2. Ondersteuningstool

De Pensioenfederatie heeft sinds het begin van het wetstraject bedrag ineens gepleit voor een door de belastingdienst specifiek hierop gerichte rekentool. Ondanks ook vragen vanuit de Tweede Kamer hiernaar gaat die er naar alle waarschijnlijkheid helaas niet komen.

Om desondanks enigszins tegemoet te komen aan deze behoefte vanuit de pensioensector en het parlement heeft SZW-minister Van Hijum tijdens de plenaire behandeling in de Tweede Kamer van het wetsvoorstel in het vooruitzicht gesteld dat het Nibud mogelijk een specifieke bedrag ineens-tool zou kunnen ontwikkelen. In een naar verwachting op korte termijn aan de Eerste Kamer te verzenden brief zal SZW een nadere toelichting geven op de inhoud en het

komende proces met betrekking tot een dergelijke Nibud-tool. Er wordt nu gesproken over een tool die begin 2026 gereed zou zijn, bij uitstel van de inwerkingtreding tot ten minste 1 juli 2026. Dat is (te) laat voor onze deelnemers die vanaf 1 juli 2026 gaan pensioneren en kunnen kiezen voor het bedrag ineens.

En biedt die tool dan onze de deelnemers op uiterst eenvoudige wijze (“met één druk op de knop”) inzicht in de gevolgen van de opname voor hun individuele situatie? Daarvoor zijn in elk geval gegevens van de Belastingdienst en de pensioenuitvoerder nodig, en mogelijk meer. En onze deelnemers moeten zelf bedragen invullen. Voor hen met een laag ‘doenvermogen’ zal de tool waarschijnlijk eerder tot extra complexiteit leiden, dan dat deze oplossing biedt. Mogelijk dat de steunstructuur hier wel bij kan helpen.

3. Is de begeleiding bij het maken van de keuze kwalitatief genoeg om de deelnemer een persoonlijk passende keuze te laten maken?

Wij hebben geen inzicht in de fiscale gegevens en de financiële situatie van onze deelnemers en kunnen dus geen goed advies geven aan deelnemers die gebruik willen maken van het bedrag ineens. De NIBUD tool vergt waarschijnlijk te veel ‘doenvermogen’ van onze deelnemers. Essentieel voor PWRI is dat we de ruimte krijgen voor een werkbare oplossing, met maatwerk dat passend is bij onze deelnemers.

Rapport van de AFM ‘Keuzebegeleiding begint bij de deelnemer’ van februari 2025

In dit rapport geeft de AFM richtinggevende voorbeelden over de inrichting van de keuzebegeleiding voor het bedrag ineens. Hierin wordt bijvoorbeeld gesteld dat alle deelnemers met een inkomen onder de toeslagengrens of waarvan het inkomen niet bekend is zich bewust zijn van de concrete financiële impact wanneer zij kiezen voor het bedrag ineens. De AFM geeft hierbij aan dat deze deelnemers niet eerder een keuze kunnen maken dan dat informatie door de pensioenuitvoerder bij ze is ingewonnen (digitaal of in een gesprek) en de impact op de verdere pensioenuitkering, de toeslagen en de te betalen belasting is vastgesteld.

Eerder al hebben wij door wetgeving en richtlijnen van toezichthouders onze deelnemers al een prognose transitieoverzicht moeten versturen dat niet als passend door onze deelnemers is ervaren. Zoveel getallen, zoveel tekst. Dat is onze werkelijkheid. Onze sociale partners en wij kennen onze deelnemers aanzienlijk beter dan degenen die meer van een afstand volgens de regels generieke modellen bedenken. Wij willen ertoe oproepen om fondsen meer ruimte te geven voor maatwerk voor hun deelnemers. Dat betekent zowel meer terughoudendheid vanuit de wetgever als de toezichthouder.

4. Samenloop communicatie en techniek bij de invoering, qua tijd en inzet goed te combineren?

Dit is nog onduidelijk, want hangt af van de exacte voorwaarden voor de keuzebegeleiding die de minister in lagere regelgeving voor gaat schrijven en de toezichthouder nog aanvullend zal stellen. Ook hangt het af van het moment waarop de Nibud tool ter beschikking wordt gesteld en het inzicht dat deze tool vervolgens biedt.